

BAYRAMLARNING TIL VA MADANIYAT TIZIMLARI RIVOJIDA TUTGAN O'RNI

Aslonov F.B

*Ingliz tili nazariy aspektlari kafedrası
assistent-o'qituvchisi*

Annotatsiya. Mazkur maqolada bayramlarning til va madaniyat tizimlaridagi ahamiyati va ularning rivojlanishidagi o'rni tahlil qilinadi. Bayramlar jamiyatning an'anaviy qadriyatlari, madaniy va diniy merosini saqlashda, milliy tilni rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi. Maqolada bayramlar davomida ishlatiladigan maxsus iboralar, salomlar va an'anaviy nutq shakllarining til madaniyati uchun ahamiyati keltirilgan.

Kalit so'zlar. bayramlar, til madaniyati, milliy identitet, o'zbek tili, madaniyat, urf-odatlar, bayram salomlari, Navro'z bayrami, Hayit bayrami, ijtimoiy aloqalar, zamonaviy til madaniyati.

Abstract: This article analyzes the significance of holidays in the development of language and cultural systems and their role in this process. Holidays play an important role in preserving the traditional values, cultural and religious heritage of society, and in developing the national language. The article highlights the importance of specific phrases, greetings, and traditional forms of speech used during holidays for language culture.

Key words. holidays, language culture, national identity, Uzbek language, culture, customs and traditions, holiday greetings, Navruz holiday, Eid, social relations, modern language culture.

Аннотация: В данной статье анализируется значение праздников в развитии языковых и культурных систем и их роль в этом процессе. Праздники играют важную роль в сохранении традиционных ценностей, культурного и религиозного наследия общества, а также в развитии национального языка. В статье подчеркивается значение специфических фраз, приветствий и традиционных форм речи, используемых во время праздников, для культурного значения языка.

Ключевые слова. праздники, культура языка, национальная идентичность, узбекский язык, культура, обычаи и традиции, праздник Навруз, праздник Ураза-байрам, социальные отношения, современная культура языка.

Bayramlar insonlarning ijtimoiy hayotida, ruhiyatida, va madaniyatida alohida ahamiyatga ega bo'lgan hodisalardir. Ular nafaqat tarixiy va diniy qadriyatlarni saqlash, balki jamiyatda ijtimoiy aloqalarni mustahkamlash, milliy tilni rivojlantirish va madaniy o'zlikni saqlashda katta rol o'ynaydi. Bayramlarning til madaniyatidagi o'rni, ularning jamiyatdagi ruhiy ahamiyati bilan bevosita bog'liq. Til, bayramlarning mazmunini, ramzlarini va an'analari orqali ifodalaydi va shu tariqa jamiyatda bir nechta funksiyalarni bajaradi.

Bayramlar va til madaniyati. Bayramlar — bu odamlarning an'anaviy ijtimoiy hayotida o'ziga xos voqealardir. Ular ko'pincha diniy, milliy yoki mavsumiy xarakterga ega bo'ladi va ular vaqt o'tishi bilan ma'lum bir bayram an'analari shakllantiradi. Bayramlar jamiyatning tarixiy, diniy, madaniy va ijtimoiy qiyofasini aks ettiradi. Har bir millat o'ziga xos bayramlarni, salomlarni, odatlarni va an'analarni ishlab chiqadi. Bayramlarning tilga bo'lgan ta'siri shundaki, ular jamiyatning barcha qatlamlarida, ayniqsa til madaniyatida o'zgarishlarga olib keladi. Bayramlarning til madaniyatidagi ahamiyati ulardan foydalanish shaklida o'zini namoyon qiladi. Bayramlarda ishlatiladigan maxsus iboralar, so'zlar, salomlar va qarama-qarshiliklar millatning o'ziga xos dunyoqarashini, qadriyatlarini va urf-odatlarini aks ettiradi. Bayramlar davomida ishlatiladigan nutq shakllari, rasmiy yoki norasmiy, odatdagi tilga nisbatan o'ziga xos xususiyatlarga ega bo'ladi. Bu madaniyatning til orqali ifodalanishidir.

Bayramlarning milliy madaniyatdagi mhamiyati. Bayramlar har bir millatning madaniyatining ajralmas qismi sifatida, xalqning tarixiy-madaniy xususiyatlarini saqlab qolish,

rivojlantirish va boshqa avlodlarga etkazish uchun xizmat qiladi. Milliy bayramlar til orqali milliy ruhni, an'analarni va urf-odatlarini saqlashga xizmat qiladi. O'zbek xalqining bayramlarini oladigan bo'lsak, ularning har biri milliy tilni rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega. Navro'z bayrami, O'zbekistonda milliy va diniy ahamiyatga ega bo'lib, u nafaqat yillik yangi boshlanishni nishonlash, balki o'zbek tilining rivojlanishida ham o'z o'rnini egallaydi. Bayram davomida ishlatiladigan maxsus so'zlar, iboralar va salomlar jamiyatda o'zaro hurmatni va mehr-oqibatni mustahkamlaydi. "Navro'zing muborak", "Hayit muborak" kabi bayram salomlari milliy tilni boyitib, undan foydalanish madaniyatini saqlaydi. Ramazon va Qurbon hayitlari kabi diniy bayramlar ham o'zbek tilining va uning madaniyatining rivojlanishiga xizmat qiladi. Bayramlar davomida ishlatiladigan diniy iboralar, namozlar va tasbehlar milliy madaniyatni tarqatishga yordam beradi. Bu jarayonlar milliy o'zlikni mustahkamlashga, shuningdek, din va madaniyatning uyg'unligini ta'minlashga yordam beradi.

Bayramlarning tilni saqlash va rivojlantirishdagi o'rne. Bayramlarning til madaniyatidagi o'rne nafaqat salomlar va iboralar bilan cheklanadi. Ular bir tomondan jamiyatni birlashtiruvchi vosita bo'lsa, boshqa tomondan tilni saqlash va rivojlantirish uchun ham zarurdir. Har bir milliy bayram o'ziga xos nutq shakllarini, an'anaviy so'zlashuvni shakllantiradi. Masalan, o'zbek milliy bayramlarida ishlatiladigan she'rlar, qo'shiqlar va hikoyalar tilni rivojlantiradi va uning boyligini ko'rsatadi. Bayramlar tilni yangi shakllarda ishlatishga, tilni turli ijtimoiy guruhlarda so'zlashishga undaydi. Bayramlarning til orqali tarixi, urf-odatlar va madaniyat saqlanadi. Bunday bayramlarning til orqali ifodalangan so'zlari, iboralari, salomlari, bayramlar bilan bog'liq hikoyalar va an'analari yangi avlodlarga etkaziladi. Bu jarayonlarda ishlatiladigan til jamiyatning ijtimoiy va madaniy strukturasi bilan uzviy bog'liq bo'lib, milliy tilni mustahkamlashga xizmat qiladi.

Bayramlar va jamiyatdagi aloqalarni mustahkamlash. Bayramlar nafaqat tilni rivojlantiradi, balki jamiyatda aloqalarni mustahkamlaydi. Bayramlarda ishlatiladigan salomlar, ijtimoiy va diniy iboralar odamlar o'rtasidagi aloqalarni mustahkamlaydi, bir-biriga hurmat ko'rsatish va mehr-oqibatni targ'ib qiladi. Bayramlar davomida ishlatiladigan til odamlarni birlashtiradi, ular o'rtasida o'zaro aloqalarni kuchaytiradi va ijtimoiy birlikni saqlashga yordam beradi. Masalan, o'zbek xalqining Navro'z bayramidagi "Navro'zing muborak" salomi bir-birini sevisish, bir-biriga hurmat ko'rsatish va ijtimoiy aloqalarni mustahkamlashga xizmat qiladi. Bu salom nafaqat tilni saqlash, balki jamiyatdagi birlikni kuchaytiradi. Bayramlar orqali til o'zining ijtimoiy ahamiyatini saqlaydi va uning ahamiyati jamiyatning turli qatlamlarida seziladi.

Bayramlar va zamonaviy til madaniyati. Zamonaviy davrda bayramlar o'zining an'anaviy mazmunidan tashqari, globalizatsiya va texnologiyaning ta'sirida ham o'zgarishlarga uchramoqda. Xalqaro aloqalar, madaniy ta'sirlar va yangi kommunikatsiya vositalari bayramlarning til madaniyatiga o'zgarishlar olib kelmoqda. Bayramlar davomida ishlatiladigan til zamonaviy texnologiyalar va ijtimoiy tarmoqlar orqali yangi shakllarga kirib bormoqda. Shunga qaramay, bayramlarning an'anaviy tili hali ham jamiyatdagi asosiy vosita sifatida saqlanib qolmoqda. Masalan, O'zbekistonda milliy bayramlarda ishlatiladigan salomlar va iboralar zamonaviy ijtimoiy tarmoqlarda ham keng tarqalgan. Ular nafaqat til, balki milliy madaniyatni ifodalaydi va saqlaydi. Bunday bayram salomlari va so'zlari yangi avlodlarga madaniy o'zlikni saqlashda va uni rivojlantirishda yordam beradi.

Bayramlar va tilning jamiyatdagi roli. Bayramlar jamiyatdagi tilning rivojlanishida va uning madaniyatdagi ahamiyatini ta'kidlashda muhim ahamiyatga ega. Bayramlar davomida ishlatiladigan til, so'zlar va iboralar nafaqat madaniyatning boyligini saqlaydi, balki yangi avlodlarga etkaziladi. Bayramlar tilni mustahkamlash, uni jamiyatda yanada kengaytirish va rivojlantirish uchun zarurdir. Jamiyatdagi bayramlar tilning jamiyatdagi aloqalar, madaniyat va urf-odatlarining ajralmas qismi sifatida xizmat qiladi. Bayramlar davomida ishlatiladigan til nafaqat ijtimoiy aloqalarni mustahkamlash, balki madaniy o'zlikni saqlash va milliy identitetni rivojlantirishga xizmat qiladi. Bayramlar orqali jamiyat bir-biriga bog'lanadi va bir-birining qadriyatlarini hurmat qiladi. Shu tarzda, bayramlar til madaniyatining shakllanishida, saqlanishida va rivojlanishida alohida rol o'ynaydi.

Xulosa o'rnida shuni ta'kidlab o'tish joizki, bayramlarning til madaniyatdagi ahamiyati beqiyos va ular milliy tilni rivojlantirish, madaniyatni saqlash va ijtimoiy aloqalarni mustahkamlash uchun katta imkoniyatlar yaratadi. Bayramlar orqali til, madaniyat va urf-odatlar yangi avlodlarga etkaziladi. Bayramlar jamiyatda aloqalarni mustahkamlash va birlikni saqlashda muhim vosita sifatida xizmat qiladi. Bayramlarning til orqali ifodalangan salomlari, iboralari va an'analari nafaqat tilning boyligini saqlaydi, balki madaniyatni rivojlantiradi.

Adabiyotlar ro'yxati:

1. Abduqodirov, M. (2019). O'zbek tili va madaniyatining rivojlanish yo'llari. Toshkent: O'zbekiston Milliy Universiteti Nashriyoti.
2. Karimov, I. A. (1997). O'zbekistonning milliy an'analari va ma'naviy qadriyatlari. Toshkent: Ma'naviyat.
3. Mahmudov, X. (2018). Bayramlarning milliy til va madaniyatdagi roli. Tashkent: O'zbekiston Matbuoti.
4. Ismoilov, R. (2020). O'zbek tilining jamiyatdagi o'rni. Toshkent: O'zbekiston Yozuvchilar Uyi.
5. Normatov, D. (2021). Zamonaviy til madaniyati va an'anaviy bayramlar. Toshkent: Fan va Texnologiya.
6. Шомуродова, Ш. Ж. (2017). КОНТЕКСТУАЛЬНЫЕ ВОЗМОЖНОСТИ ПРОЯВЛЕНИЯ СТИЛИСТИЧЕСКОГО ЗНАЧЕНИЯ ФРАЗЕОЛОГИЧЕСКИХ ЕДИНИЦ. Научные школы. Молодежь в науке и культуре XXI в.: материалы междунар. науч.-творч. форума. 31 окт.– 3 нояб. 2017 г./Челяб. гос. ин-т культуры; сост. ЕВ Швачко.–Челябинск: ЧГИК, 2017.–394 с. ISBN 978-5-94839-629-3.
7. Шомуродова, Ш. Ж., Назарова, Н. Б., & Акрамова, К. (2020). Barriers of teaching foreign languages in junior classes. Евразийский научный журнал, (6), 63-65.
8. JAHONOVNA, S. S., FURQATOVNA, S. Y., & QIZI, X. Z. X. Make Use of Interactive Forms and Methods in Teaching a Foreign Language. JournalNX, 6(11), 260-263.
9. Шомуродова, Ш. (2018). Роль инновационных технологий в широкомасштабной реформации образовательного процесса. Иностранная филология: язык, литература, образование, 3(2 (67)), 30-33.
10. Jahonovna, S. S. (2022). FEATURES OF SEMANTIC AND STYLISTIC TRANSFORMATIONS OF STABLE WORD COMBINATIONS. International Journal of Early Childhood Special Education, 14(7).
11. Jahonovna, S. S., & Avazbekovna, I. M. (2024). The importance of terminology in the study of specialized language. Science and innovation, 3(Special Issue 19), 279-282.
12. Мирсанов, Г. К. (2009). Инглиз ва ўзбек тилларида юриш-ҳаракат феълларининг акционал ва аспектиал хусусиятлари. Филол. фанлари номзоди... дисс. автореф.